

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ МІНІСТЕРСТВА
ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ**

МОСТОВЕНКО Олексій Олександрович

УДК 338.53:621.39

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ РЕГУЛЮВАННЯ ТАРИФНОЇ ПОЛІТИКИ
У СФЕРІ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ**

Спеціальність 08.02.03 – організація управління,
планування і регулювання економікою

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ-2006

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Науково-дослідному економічному інституті (НДЕІ) Міністерства економіки України.

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
Науменко Володимир Іванович,
Рахункова палата України, радник Голови

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Базиліук Антоніна Василівна,
НДЕІ Міністерства економіки України,
завідувач відділом цінової політики

кандидат економічних наук
Іванова Наталія Юріївна
Києво-Могилянська Академія, доцент факультету
економічних наук

Провідна установа: **Національний інститут стратегічних досліджень (м. Київ),** відділ економічної і соціальної стратегії

Захист відбудеться “27” квітня 2006 р. о 16 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.801.01 по захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук НДЕІ Міністерства економіки України за адресою: 01103, м. Київ, бульвар Дружби народів, 28, 5-й поверх, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитись в науковій бібліотеці НДЕІ Міністерства економіки України за адресою: 01103, м. Київ, бульвар Дружби народів, 28, перший поверх.

Автореферат розіслано “ 21 ” березня 2006 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради
доктор економічних наук

О.Ю. Рудченко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження.

На сучасному етапі розвитку світової цивілізації інформаційний ресурс стає важливим чинником усіх соціальних, економічних та політичних процесів. Враховуючи те, що інформаційні технології є органічним і невід'ємним елементом побуту людини сучасного цивілізованого світу, від розвитку ринку телекомунікаційних послуг залежить можливість інтеграції України в світову спільноту, модернізації національної економіки, поліпшення умов життя людей, підвищення його комфортності, зростання інформованості та комунікабельності суспільства.

Розвиток телекомунікаційної галузі України відбувається в надзвичайно складних умовах. З одного боку, це пов'язано з технологічною відсталістю, кризовим станом економіки, різким зниженням доходів широких верств населення. З іншого боку, існує досить висока монополізованість ринку телекомунікацій, на якому діє практично єдиний виробник - ВАТ "Укртелеком".

Завдання модернізації вітчизняних телекомунікацій вимагає докорінного реформування механізму функціонування галузі. Найактуальнішою проблемою такого реформування є необхідність подолання застарілих підходів до формування цін на послуги електрозв'язку. Існує також потреба адаптувати принципи формування тарифів на послуги зв'язку задачам прискореної модернізації підприємств телекомунікаційної сфери, залучення інвестицій та новітніх технологій з метою найбільш повного задоволення потреб українського суспільства в послугах сучасного електрозв'язку.

Пошуку шляхів вдосконалення ціноутворення на монопольних ринках, до яких відноситься і вітчизняний телекомунікаційний ринок, присвятили свої праці такі закордонні та вітчизняні фахівці: Шерер Ф., Росс Д., Чамберлін Е., Гелхорн Е., Ковачич В., Базилюк А.В., Баришева А.В., Гончар М. С., Дахно І.І., Іванова Н.Ю., Сухотін Ю.В. Шастіко А.Е.

Проблеми розвитку телекомунікаційного ринку України розглядали в своїх працях такі вітчизняні учені, як: Е.Е. Володіна, А.М. Довгий, Н.А. Князева, Олійник Д.І., В.Н. Орлов, І.А. Попова, Е.Н. Стрельчук, Т.Е. Тиханова та інші.

Серед невирішених раніше проблем слід виділити необхідність розробки та впровадження принципів ціноутворення, що відповідали б нинішнім реаліям функціонування телекомунікаційного ринку України з врахуванням світового досвіду в даній сфері, створення ефективних механізмів державного регулювання тарифної політики операторів телекомунікаційного ринку в умовах недосконалої конкуренції, вдосконалення методик виявлення монопольних цін.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження пов'язано з плановими науковими темами НДЕІ Міністерства

економіки України, зокрема з теми “Створення системи контролю цінової ситуації на монополізованих ринках” (2003-2004 рр., номер державної реєстрації ОК 0203V008487), де автором розроблені пропозиції щодо вдосконалення методики виявлення монопольних цін.

Мета і задачі дослідження.

Метою дисертаційної роботи є розробка науково-методичних основ політики тарифного регулювання на ринку телекомунікаційних послуг та визначення організаційно-економічного механізму її реалізації, що сприятиме вирішенню задачі модернізації галузі, залучення інвестицій та новітніх технологій для найбільш повного задоволення потреб українського суспільства в послугах електрозв'язку.

Відносно до визначеної мети основними завданнями дисертації є:

- визначити сутність, структуру та функції ціни та розглянути еволюцію наукової думки стосовно розуміння економічної природи ціни;
- визначити особливості ціноутворення на ринках з недосконалою конкуренцією, методи встановлення монопольних цін та розробити підходи щодо їх вдосконалення;
- систематизувати сучасні проблеми розвитку телекомунікаційної сфери України, визначити основні чинники, що впливають на цінову політику суб'єктів телекомунікаційного ринку;
- проаналізувати фінансово-економічний стан монополіста телекомунікаційної галузі України ВАТ “Укртелеком”, розглянути можливість коригування його тарифної політики;
- розробити основні концептуальні принципи побудови тарифної політики в телекомунікаційній сфері України;
- удосконалити механізм державного регулювання телекомунікаційного ринку.

Об'єктом дослідження є процес ціноутворення в телекомунікаційній галузі України, а його *предметом* — теоретичні, методичні та практичні питання тарифної політики та напрями вдосконалення її регулювання.

Методологію дослідження склали загальнонаукові та спеціальні методи дослідження економічних об'єктів, явищ та процесів. Системний підхід використаний в ході аналізу ринку послуг зв'язку. В ході дослідження та співставлення економічних показників та коефіцієнтів використовувались методи порівняння, статистичного групування, узагальнення тощо. Метод моделювання використовувався з метою відображення та подальшого дослідження і виявлення сутнісних взаємозв'язків між різними елементами економічних явищ та процесів. Були використані такі спеціальні методи, як кореляційний аналіз (для визначення взаємозв'язку та ступеню впливу між деякими фінансово-економічними показниками), графічний метод, економіко-математичні та інші методи.

Наукова новизна одержаних результатів.

Полягає у визначенні наступних основних положень:

одержано вперше:

- розроблена концепція поетапного переходу телекомунікаційної сфери до моделі ринкового ціноутворення з мінімальним ступенем впливу держави на коло регульованих тарифів, суть якої полягає на першому етапі у збереженні в найближчий час практики формування збиткових тарифів з послідовним зниженням перехресного субсидування на основі тарифікації послуг по двох категоріях користувачів: населення і організацій (з ліквідацією пільгових тарифів для державних установ); на другому – у поступовому переході до методу граничного ціноутворення по кожному виду послуг на основі коефіцієнтів, що враховують інфляційну компоненту впливу на зміну витрат і граничну ефективність діяльності операторів зв'язку;

- розроблений на основі визначення пріоритетів державної політики в телекомунікаційній сфері організаційно-економічний механізм її державного регулювання, що представляє собою комплекс взаємозалежних і взаємопов'язаних систем забезпечення, в межах яких визначаються інструменти реалізації відповідних регуляторних функцій, реалізація яких сприятиме розширенню доступу споживачів до телекомунікаційних послуг та поліпшенню їх якості;

- обґрунтована необхідність встановлення органами виконавчої влади жорсткого зовнішнього контролю за здійсненням господарської діяльності суб'єктів господарювання телекомунікаційної галузі у випадках, коли дуалізм владних і господарських функцій не може бути швидко усунений, та напрями подальшого розмежування функцій регулювання між Національною комісією з питань регулювання зв'язку та Центральним органом виконавчої влади в галузі зв'язку, що буде сприяти поліпшенню державного регулювання цієї сферою;

удосконалено:

- організаційну структуру управління монополізованого комплексу, в межах якої здійснено розмежування сфер, де необхідно сприяти розвитку конкуренції, та сфер природної монополії, де така конкуренція економічно не виправдана, та обґрунтована доцільність здійснення примусового організаційного поділу мережного обслуговування на основі виділення із складу ВАТ “Укртелеком” підрозділу по управлінню первинних та зонних мереж, а також посилення контролю щодо сплати за доступ до мереж;

- методичні підходи щодо здійснення якісного аналізу собівартості продукції, суть яких полягає у врахуванні монопольної поведінки суб'єктів господарювання, що дозволили в процесі проведення аналізу виявити алогічні суперечливі взаємозалежності. Зокрема, це стосується

зростання витрат при зростанні продуктивності праці. Відмічена закономірність була пояснена поведінкою фірми-монополіста, схильного до приховування економічного ефекту від модернізації виробництва, з метою зменшення податкового навантаження. Знайдені й інші необґрунтовані витрати штучного завищення собівартості надання послуг як ознаки виявлення монопольної поведінки;

дістало подальшого розвитку:

- методика визначення монопольного становища суб'єктів господарювання на ринку, в основу якої покладено принцип порівняння ціноутворення монополіста та виробника аналогічної продукції, що діє на конкурентному ринку, що, на відміну від діючої методики, дозволяє встановити не лише факт наявності монополіста або групи домінуючих на ринку суб'єктів, а й виявити факт зловживань ринковою владою;

- обґрунтована доцільність використання в Україні методу "стельових" (граничних) цін, суть якого полягає у вільному (у визначених межах) формуванні оператором остаточного рівня тарифів, що дозволяє захистити споживачів від різкого росту цін в періоди інфляційних "сплесків" і одночасно гарантувати підприємствам-виробникам послуг мінімальний прибуток, що забезпечить довгострокову тарифну політику та її економічну стійкість у період переходу до ринкової моделі;

- механізм оптимізації структури тарифів на основі ліквідації збитковості окремих телекомунікаційних послуг та подолання практики субсидування збиткових послуг за рахунок високорентабельних, що полягає у поступовій ліквідації розбіжностей в зв'язку із зростанням кількості абонентів місцевого зв'язку та введенням цифрових АТС і сучасних мереж. Це дозволить розширити асортимент комп'ютерного забезпечення та зменшити в зв'язку з цим собівартість наданих послуг.

Практичне значення одержаних результатів.

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження полягає у тому, що здобувачем була обґрунтована система конкретних взаємопов'язаних заходів та пропозицій, спрямованих на вдосконалення тарифної політики операторів зв'язку у сфері телекомунікацій України.

Науково-практичні положення та рекомендації здобувача були використані при розробці методичного забезпечення системи тарифікації в ТОВ "Оптіма-Телеком", що дозволило підвищити якість обслуговування споживачів послуг електрозв'язку та ефективність функціонування мереж зв'язку (акт про впровадження №27 від 23.01.2006 р.). Результати дослідження стосовно удосконалення методологічних та методичних підходів щодо цінової політики у телекомунікаційній сфері України використані Міністерством економіки України при

розробці відповідних соціально-економічних програм (акт про впровадження №86-5/26 від 24.11.05р.). Практичне значення мають рекомендації щодо вдосконалення державного контролю за діяльністю підприємств-монополістів, що використані при виконанні НДЕІ Міністерства економіки науково-дослідної роботи “Створення системи контролю цінової ситуації на монополізованих ринках” (довідка №А/253 від 7.07.04 р.). Крім того, результати дослідження використовуються Державним університетом інформаційно-комунікаційних технологій при викладанні дисциплін “Теорія прийняття управлінських рішень”, “Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств зв’язку”, “Економіка підприємства” та “Стратегічний менеджмент” (довідка №04/212 від 20.02.2006 р.)

Особистий внесок здобувача.

Сформульовані в дисертації висновки, пропозиції, методики належать особисто автору і є його науковим доробком.

Апробація результатів дисертації.

Принципові положення дисертаційної роботи доповідались та обговорювались на науково-практичних конференціях КНУБА (м. Київ, 2003, 2004 рр.); на другій Всеукраїнській науково-практичній конференції “Від лідера особистості до держави-лідера” (м. Київ, 2003 р.); міжнародній науково-практичній конференції “Стратегічні напрями розвитку. Україна: цілі розвитку тисячоліття до 2015 року” (м. Умань, 2003 р.); міжнародному економічному форумі “Теорія і практика розвитку корпоративного сектора економіки України в контексті цілей тисячоліття та світової глобалізації” (м. Київ, 2004 р.).

Публікації.

Результати дисертаційного дослідження опубліковані в 10 одноосібних наукових працях, з них 7 - у наукових фахових виданнях. Загальний обсяг публікацій склав 6,3 д.а.

Структура та обсяг роботи.

Загальний обсяг дисертації включає 188 сторінок. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (98 найменувань) і додатків. У тексті дисертації розміщено 24 таблиці, 6 рисунків, 5 додатків (на 14 сторінках).

Основні положення дисертації.

У першому розділі *“Теоретичні питання ціноутворення в галузях монопольного типу”* було досліджено формування політики ціноутворення з акцентом на його особливостях в умовах недосконалої конкуренції. Такий підхід зумовлений потребою теоретичного підґрунтя для подальшого дослідження ціноутворення в сфері телекомунікацій України, де присутні ознаки монополізму.

В економічній теорії виділяються два основних напрями пізнання економічної природи ціни: марксистський, котрий визнає, що в основі ціни лежить вартість, і австрійський (маржинальний), який вважає, що базою ціни є корисність товару. В наш час більшість економістів вважає, що для розуміння сутності ціни доцільно об'єднати різні підходи і розглянути поняття „вартість” як категорію, що має дуалістичний (двоїстий) характер і виконує одночасно дві функції: функцію обліку витрат і функцію обліку суспільних потреб, що виявляється в корисності товарів.

На ринкову вартість товару впливають умови виробництва, монополізм виробників, відповідність суспільним потребам і співвідношення попиту та пропозиції. Ринкова вартість є основою ринкової ціни, а її кінцевий рівень залежить від кон'юнктури. У свою чергу на кон'юнктуру ринку впливає комплекс факторів, що визначають динаміку попиту та пропозиції.

Узагальнення досвіду ціноутворення на конкурентних та монопольних ринках дозволило з'ясувати, що обсяг виробництва у конкурентній галузі варіює навколо точки, де ціна дорівнює граничним витратам. Монополізована галузь має можливість виробляти продукцію у таких обсягах, при яких ціна буде вище граничних витрат. Отже, якщо фірма є монополістом, діє на ринку з недосконалим конкурентним середовищем, то у загальному випадку ціна буде вище, а випуск — нижче, ніж при досконалій конкуренції. З цієї причини в галузі з монополістичною структурою добробут споживачів звичайно буває нижче, ніж у галузі з конкурентною структурою.

Конкурентні ринки сприяють більш ефективному обміну товарів та ресурсів, а монопольні — односторонній вигоді монополіста, причому сукупні суспільні втрати в кінцевому рахунку більші, ніж вигаш монополіста. Отже, монополія з точки зору суспільного добробуту та економічної доцільності неефективна.

З огляду на неефективність монопольних ринків, в інтересах суспільного добробуту більшість країн обмежує ринкову владу монополіста шляхом створення пільгових умов для підприємств, що виходять на монополізований ринок, а також для зниження цін на товари та послуги монополіста до рівня граничних витрат; усунення бар'єрів входу на ринок та інших заходів. Однак у підприємств-монополістів є різноманітні можливості приховати наявність монопольних цін. Так, встановлення монопольних цін можливе при незмінних цінах на продукцію, споживча вартість якої знижується через погіршення якості. Крім того, підприємство-монополіст, встановлюючи монопольні ціни, може приховати монопольний прибуток, збільшуючи витрати, які є економічно невиправдані. В зв'язку з цим в роботі була поставлена задача розробки методів виявлення фактів застосування монопольних цін та ступеню їх завищення.

Для цілей виявлення наявності підприємств, що займають домінуюче становище на ринку, можна використати методіку визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, розроблену Антимонопольним комітетом України, яка дозволяє встановлювати лише факт наявності монополіста або групи домінуючих на ринку суб'єктів на ринку певного товару (товарів). Однак чітких рекомендацій щодо кількісної оцінки цінових зловживань вона не дає.

Для визначення ступеню завищення цін внаслідок використання монопольної влади в роботі був використаний метод порівняння цін за різних умов ціноутворення. Основу даного методу складає порівняння ціноутворення суб'єкта господарської діяльності, що володіє ринковою владою, та фірми, що є виробником аналогічної продукції, але діє на конкурентному ринку. Після низки коригувань розміру тарифів досліджуваних виробників, що покликані позбавити впливу факторів середовища (вартість ресурсів, податків, норми прибутку, ризиків тощо), визначаються ціни для співставлення. Подальший аналіз має виявити різницю в цінах витрат, не зумовлених потребами виробництва, які є наслідком неефективної діяльності чи свідомого завищення витрат.

Даний метод дає можливість встановити факт завищення цін монополістом у порівнянні з ринковою ціною. У випадку такого відхилення цін монополіста від ринкової рівноважної ціни, що перевищує визначені критерії для даного галузевого ринку, можна констатувати наявність зловживань ринковою владою та застосувати до порушника відповідні санкції.

Досліджуючи різноманітність методів та принципів ціноутворення в телекомунікаційній сфері, було визначено, що жодний з них не є універсальним, оскільки має як позитивні, так і негативні наслідки. Водночас, розширення євроінтеграційних зв'язків, які передбачають формування єдиного євrorинку (у тому числі і ринку послуг), висуває вимоги до уніфікації тарифної політики. У зв'язку з цим Міжнародним Союзом Електрозв'язку (МСЕ) був проголошений єдиний принцип тарифної політики з орієнтацією на собівартість послуг зв'язку. Однак, у ряді європейських країн (у тому числі й в Україні), зберігаються значні коливання у вартості послуг зв'язку в залежності від відстані, що заважає впровадженню рекомендацій МСЕ.

В країнах з розвинутим телекомунікаційним ринком існують значні розбіжності в принципах і методах формування тарифів. Тому в роботі обґрунтовується необхідність застосування при визначенні тарифів на послуги зв'язку метода “стельових цін”, що дозволяє враховувати основні параметри ринку послуг зв'язку, які можуть використовуватися як у системі державного регулювання, так і при вільному формуванні цін.

В другому розділі *“Телекомунікаційна галузь: тенденції розвитку та особливості тарифної політики”* аналізується динаміка ринку телекомунікаційних послуг та особливості її

ціноутворення. Зокрема, за останні роки значно розширився обсяг надання телекомунікаційних послуг, особливо комп'ютерного зв'язку (табл. 1). Водночас, характерне для цього ринку домінування окремих суб'єктів зберігалось і навіть посилилось. Після придбання ВАТ "Укртелекомом" у повну власність компанії "Утел" на ці дві структури приходиться більш ніж 50% обороту галузі (табл. 2). Ця обставина суттєво впливає на розвиток галузі в цілому і тарифної політики зокрема. Окрім того, ВАТ "Укртелеком" зараз практично один володіє первинною мережею. Інші оператори забезпечують зв'язок шляхом оренди ліній і каналів у монополіста. На магістральному і зонovому рівнях основним конкурентом для первинної мережі ВАТ "Укртелеком" в перспективі можуть стати мережі зв'язку різних відомств, що володіють власною інфраструктурою національного масштабу.

Однак державні органи управління у сфері телекомунікацій не видають дозволів на комерційне використання відомчих мереж. Такий стан негативно впливає на інвестиційну привабливість галузі в цілому, оскільки всі суб'єкти ринку змушені користуватися магістральними мережами одного оператора, що визначає високу ступінь залежності від цінової політики монополіста, підвищує собівартість послуг інших операторів та створює значні ризики в їх діяльності.

Зараз в Україні тарифи електрозв'язку регулюються шляхом встановлення граничних тарифів, розмір яких визначається за результатами господарської діяльності суб'єктів ринку. Разом з цим, дослідження фінансово-господарського стану головного учасника ринку - ВАТ "Укртелеком" показало, що декларований ним прибуток не дозволяє суттєво скоригувати тарифну політику в бік зниження тарифів, оскільки це призведе до скорочення прибутків та уповільнення програми технічного переоснащення підприємства. В той же час, існують деякі ознаки, що свідчать про наявність немотивованих витрат, з метою приховування реальних прибутків. Це призводить до того, що тарифи на деякі види продукції зв'язку значно (в 3-4 рази) вище тарифів на ті ж послуги в розвинутих країнах.

Характерним є те, що у межах визначених тарифів на окремі види послуг встановлюється неадекватність їх розмірів. Існують досить високі базові тарифи на міжміські і міжнародні телефонні розмови, величина плати за оренду телефонних і телеграфних каналів, і – одночасно - низькі збиткові тарифи на послуги сільського телефонного та телеграфного зв'язку тощо. Така система тарифікації послуг вимагає перехресного субсидування, при якому збитки від послуг, реалізованих по тарифах, встановленим нижче собівартості, дотуються за рахунок прибутку, одержуваного від високорентабельних послуг, ціна на які встановлена вище вартості їхнього виробництва. При цьому перехресне субсидування здійснюється як у межах

Обсяг наданих послуг зв'язку у 2001-2004 рр.

Вид зв'язку	Обсяг наданих послуг, млн. грн.				Темпи росту, %				Питома вага у 2004 р., %
	2001	2002	2003	2004	2002 до 2001	2003 до 2002	2004 до 2003	2004 до 2001	
Міжнародний і міжміський зв'язок	3566	4185	4829	5612	117,4	115,4	116,2	157,4	36,8
Стільниковий мобільний зв'язок	2022	2674	3439	4206	132,2	128,6	122,3	208,0	27,6
Місцевий телефонний зв'язок	1949	2265	2589	2993	116,2	114,3	115,6	153,6	19,6
Поштовий зв'язок	552	696	908	1141	126,1	130,5	125,7	206,7	7,5
Комп'ютерний зв'язок	219	360	462	598	164,4	128,3	129,4	273,1	3,9
Послуги передачі теле- і радіосигналу	202	253	315	386	125,2	124,5	122,5	191,1	2,5
Проводове мовлення	59	57	56	55	96,6	98,2	98,2	93,2	0,4
Телеграфний	38	35	30	29	92,1	85,7	96,7	76,3	0,2
Пейджинговий	26	20	19	18	76,9	95,0	94,7	69,2	0,1
Транкінговий	9	11	13	15	122,2	118,2	115,4	116,7	0,1
Інший	112	133	160	196	118,8	120,3	122,5	175	1,3
Усього по галузі	8754	10689	12820	15248	122,1	119,9	118,9	174,2	100

Таблиця 2

Послуги зв'язку: розподіл доходів

Підприємство	Об'єм наданих послуг, млн. грн.		Темпи росту, %	Питома вага, %	
	2003р.	2004р.		2003р.	2004р.
1. Підприємства, що перебувають в сфері управління ЦОВЗ*	3664,1	4200,7	115	49,4	46,9
З них:					
ВАТ "Укртелеком"	3102,1	3490,7	112,5	41,8	39
УПППЗ "Укрпошта"	408,6	524,0	128,2	5,5	5,9
Концерн РРТ	81,6	97,3	119,2	1,1	1,1
Центр "Укрчастотнагляд"	33,3	43,0	129,0	0,4	0,5
ДП "Спеціальний зв'язок", "Преса", "Фельдзв'язок"	38,5	45,7	118,6	0,5	0,5
2. СП створені за участю "Укртелеком"	2087,8	2544,7	121,9	28,1	28,4
ЗАО "УТЕЛ"	2052,6	2501,4	121,9	27,7	27,9
СП "Ін фоком"	35,2	43,3	123,0	0,5	0,5
3. Інші оператори недержавної форми власності	1671,6	2209,1	132,2	22,5	24,7
ВСЬОГО	7423,5	8954,5	120,6	100	100

однієї підгалузі, так і між підгалуззями електрозв'язку.

Водночас, низький рівень тарифів на значне коло послуг (перед усім для населення і бюджетних організацій) не забезпечує операторам необхідних засобів для розвитку мереж зв'язку. Незважаючи на високі темпи введення виробничих потужностей, у багатьох областях кількість заяв на установку телефонів від населення залишається досить значимою. Стан матеріальної бази підприємств характеризується низькою часткою сучасного прогресивного устаткування і високим рівнем зносу.

Таким чином, практика перехресного субсидування не дозволяє реалізувати стимулюючу

функцію ціни, створити механізм заохочення інвесторів вкладати кошти в низькорентабельні підгалузі (зокрема, сільський та телеграфний зв'язок) і вимагає нових принципів ціноутворення. Для реалізації відтворювальної функції ціни необхідно дати можливість виробникам послуг встановлювати ціну на рівні, що дозволяє отримувати прибутки не нижчі за середньогалузеві. У випадку, якщо низький платоспроможний попит не дозволить виробникам підняти ціну на збиткові послуги, необхідно вжити заходів для стимулювання попиту шляхом дотацій споживачам чи виробникам.

Одночасно з цим необхідно обмежити прояви монополізму або ослабити його дію. Тому доцільно розмежувати сфери, де необхідно сприяти розвитку конкуренції, “включенню” механізмів ринкового ціноутворення, та власне сфери природної монополії, де така конкуренція економічно невиправдана. В роботі були визначені види діяльності, що відносяться до сфери природної монополії. У вертикально інтегрованій компанії типу ВАТ “Укртелеком” риси природної монополії властиві лише одному з зосереджених у її рамках напрямів діяльності. Це стосується, в першу чергу, експлуатації первинної мережі, мереж телефонного зв'язку, а от експлуатація передавальних пристроїв для надання населенню послуг зв'язку, не відноситься до сфери природної монополії і може здійснюватись на конкурентних засадах різними операторами зв'язку. Для організації ефективної конкуренції в телефонному зв'язку необхідний вільний доступ до мереж, власником яких є ВАТ “Укртелеком”, який, в свою чергу, сам надає ці послуги і здійснює опір конкуренції. Підтвердженням цього є факти обмеження конкуренції в міжнародній телефонії, де відбулося позбавлення ліцензій значної кількості операторів IP-телефонії, які надавали послуги за більш низькими цінами.

Для виправлення цієї невідповідності запропоновано здійснити примусовий організаційний поділ мережного обслуговування (діяльність з рисами природної монополії) і постачання телекомунікаційних послуг шляхом виділення зі складу ВАТ “Укртелеком” підрозділу по управлінню первинної та зонових мереж.

У третьому розділі *„Основи ціноутворення в сфері телекомунікацій та шляхи удосконалення його регулювання”* розглянуто існуючу практику тарифного регулювання та визначені основні напрями його вдосконалення.

Порядок формування тарифів у телекомунікаційній галузі не зазнав суттєвих змін з часів командно-адміністративної системи. Однією з причин такого стану є відсутність концепції розвитку галузі та принципів формування галузевої тарифної політики. За цих умов радикальна лібералізація ринку в сфері телекомунікацій може призвести до кризових явищ, як це мало місце в період 2001—2003 рр. у світовому телекомунікаційному просторі, коли завищені прогнози розвитку галузі спровокували залучення значних кредитних ресурсів та інвестицій у розбудову

мереж. Їх сукупна пропускна здатність перевищила реальні потреби галузі майже в 100 разів. Таким чином, у буквальному розумінні „були закопані в землю” гігантські кошти, а в результаті створені потужності виявились надлишковими, що вилилось у масові банкрутства телекомунікаційних компаній. На грані банкрутства були навіть такі лідери галузі, як French Telecom та Doiche Telekom.

Оцінюючи світовий досвід формування концептуальних підходів проведення тарифної політики, слід зазначити, що основоположним принципом формування тарифів у країнах з розвинутими мережами телекомунікацій є орієнтація на величину і структуру витрат виробників послуг. В той же час уряди провідних економічно розвинених країн визнали, що національні мережі зв'язку мають працювати з високим ступенем ефективності, в забезпеченні якого держава має відігравати помітну роль, а саме: встановлювати чіткі завдання для операторів суспільних мереж електрозв'язку, надаючи їм достатньо автономії, необхідної для ефективної роботи всіх аспектів бізнесу, включаючи тарифікацію послуг.

В ринкових умовах не варто також ігнорувати такий могутній стимул для зниження витрат і тарифів на послуги зв'язку, як розвиток конкуренції в телекомунікаційному секторі. Наявність на ринку послуг зв'язку декількох операторів змушує їх так будувати свою тарифну політику, щоб абоненти зверталися саме до цієї компанії, а не до конкурента.

Розуміючи важливість підтримання конкуренції в галузі, необхідно створювати умови для її прояву, зважаючи на її специфіку та закріплення за певними суб'єктами телекомунікаційного ринку відповідного статусу.

У системі тарифікації послуг деяких економічно розвинених країн ще зберігається *принцип цінової дискримінації*. Він застосовується з метою одержання необхідних капітальних вкладень на розвиток мереж зв'язку на основі встановлення високих тарифів за підключення до мережі. Це робило недоступними традиційні в нинішньому розумінні послуги для багатьох потенційних абонентів, але дозволяло в досить короткий термін акумулювати інвестиційні ресурси і прискорити створення нових технічних засобів.

Використовуючи цей принцип в Україні, слід зазначити, що у вітчизняній галузі практика дискримінації не несе в собі стратегічно значущих цілей і лише компенсує збиткову діяльність в одних підгалузях за рахунок завищення тарифів і отримання надприбутків у інших, підтримуючи тарифні диспропорції, що склалися ще в дореформений період. Очевидно, що таку ситуацію необхідно подолати, і зробити це потрібно в рамках єдиної концепції, що враховувала б інтереси і споживачів, і виробників.

Водночас базові принципи тарифної політики в телекомунікаційній галузі мають базуватися не лише на короткострокових інтересах окремих виробників-монополістів, а на

створення умов для прискореного розвитку галузі, зростання добробуту як виробників, так і споживачів телекомунікаційних послуг. З урахуванням сучасного стану розвитку та забезпечення інтересів споживачів в основу побудови тарифів мають бути покладені такі принципи: орієнтація на величину і структуру витрат та стимулювання ефективної діяльності виробників послуг; передбачуваність тарифної політики; конкурентність; врахування інтересів та захисту споживачів.

Реалізація галузевої тарифної політики за цими принципами може викликати деякий конфлікт інтересів, коли реалізація одних принципів буде суперечити реалізації інших. Так, забезпечення соціальної спрямованості тарифів та захисту інтересів широких верств населення може призвести до зниження прибутків підприємств, інвестиційної привабливості галузі, можливості розвитку, технічного переоснащення. Це потребує від регулювальних органів надзвичайно обережної та виваженої компромісної політики регулювання галузі. Для подолання конфлікту інтересів, а також усунення перешкод на шляху розвитку галузі в роботі запропонована концепція поетапного регулювання тарифів відповідно до сформульованих принципів (рис. 1).

Досягнення мети регулювання має відбуватися у два етапи. На першому етапі ставиться задача удосконалення структури тарифів у підгалузях зв'язку і групах споживачів на основі підвищення рівня збиткових тарифів, зниження ступеня перехресного субсидування і переходу до тарифікації послуг за двома категоріями користувачів: населення й організації (з ліквідацією пільгових тарифів для державних установ). При цьому потрібно удосконалити методи встановлення граничних цін на послуги зв'язку.

В дисертації розроблена методика встановлення граничних тарифів, що обраховуються на основі визначення поточних витрат, розміру інвестицій і необхідної норми прибутку на інвестиції підприємства-монополіста. Рівень визначених таким чином тарифів дасть змогу компенсувати витрати й досягти встановленого рівня прибутковості.

В найближчі роки перехресне субсидування має зберегтися тільки стосовно соціально значимих послуг сільського телефонного зв'язку для населення, універсальних послуг телеграфного зв'язку, послуг з поширення державних програм телебачення і радіомовлення. Ці види тарифів будуть індексуватися тільки в міру інфляції.

На другому етапі реалізації концепції регулювання тарифів має бути здійснено перехід до граничного ціноутворення за кожним видом послуг. Тобто, для основної частини регульованих послуг державний орган з регулювання телекомунікаційної галузі буде встановлювати граничні

Мета

Рис. 1. Схема концепції регулювання тарифів у телекомунікаційній галузі

індекси підвищення тарифів, що враховують об'єктивні інфляційні процеси, які відбуваються в економіці країни і справляють вплив на зміну витрат, а також стимулюють підвищення ефективності діяльності операторів зв'язку і телекомунікаційного сектора країни в цілому.

В міру стабілізації економіки, підвищення життєвого рівня населення, удосконалення системи ціноутворення в сфері зв'язку ступінь державного впливу має бути знижено, зменшено коло регульованих тарифів, а їх величина встановлюватиметься переважно на основі співвідношення попиту та пропозиції конкретних послуг, що склались у різних секторах їх споживання.

Реалізація запропонованої тарифної політики вимагає вдосконалення

організаційно-економічного механізму державного регулювання галузю за рахунок комплексу заходів, спрямованих на забезпечення безперервності і стабільності функціонування телекомунікаційних і пов'язаних з ними підприємств (рис. 2).

Для ефективного функціонування ринку телекомунікаційних послуг необхідно визначити оптимальні параметри державного сектору, його структуру, сфери функціонування державних підприємств, їх правовий статус, організаційні форми тощо. В роботі пропонується зберегти державний та суспільний контроль за інформаційним простором держави та обґрунтовується необхідність залишити у власності підприємств, які контролює держава, такі унікальні ресурси, як існуючі магістральні та зонові мережі зв'язку та інші стратегічно важливі об'єкти. Стосовно інших сфер економічної діяльності галузі мають враховуватись задачі розвитку виробництва та інтереси споживачів. Крім того, пропонується виділити із складу ВАТ “Укртелеком” дирекцію первинної мережі, яка б мала на рівних з іншими учасниками ринку конкурувати за можливість користування мережами, якими володіла б новостворена структура. Це дозволило б підвищити рівень конкуренції на ринку, інвестиційну привабливість галузі, здійснити приватизацію “Укртелеком”, зберігаючи при цьому контроль над стратегічно важливими об'єктами.

Посилення конкуренції на ринку телекомунікаційних послуг обмежує необхідність втручання держави у діяльність господарюючих суб'єктів. Тому в роботі сформульовані основні положення адміністративного реформування галузі, що передбачають суттєве обмеження функцій центрального органу виконавчої влади, що має зосередити свою діяльність в основному на управлінні державним сектором телекомунікаційного ринку. В той же час безпосереднє регулювання та нагляд за телекомунікаційним ринком має бути зосереджено в незалежному органі, підконтрольному Президенту та підзвітному Верховній Раді — Національній комісії з питань регулювання зв'язку (НКРЗ). Її створення та передача їй повноважень здійснення нагляду за телекомунікаційним ринком має сприяти створенню рівних умов для всіх суб'єктів телекомунікаційного ринку, що в підсумку зумовить усунення практики монопольного ціноутворення в галузі. З метою забезпечення прозорості діяльності цієї комісії та гарантії того, що в її діяльності враховуватимуться інтереси всіх суб'єктів ринку, в її складі має бути квота для представників компаній-конкурентів ВАТ „Укртелеком”. Це дозволило б знизити можливість прийняття лобістських рішень на користь ВАТ „Укртелеком”, дало б змогу інформувати суспільство про можливу появу таких рішень ще на стадії їх розроблення.

Рис. 2 Схема організаційно-економічного механізму державного регулювання в сфері телекомунікацій України

Висновки.

Дисертаційна робота спрямована на вирішення важливої економічної проблеми — формування механізму державного регулювання тарифної політики у сфері телекомунікацій. У ній узагальнюються та розвиваються науково-методичні питання регулювання тарифної політики та містяться пропозиції стосовно її вдосконалення. Проведене дослідження дозволяє зробити такі висновки.

1. Сформований в Україні ринок телекомунікаційних послуг є монопольним. Показники фінансово-економічного стану ВАТ “Укртелеком” свідчать, що декларований ним прибуток не дозволяє скоригувати тарифну політику у бік зниження тарифів. В той же час існують ознаки застосування підприємством монопольних цін, що вказує на низьку ефективність тарифної політики на ринку телекомунікаційних послуг. Це зумовлює необхідність впровадження в Україні дієвого державного регулювання тарифної політики в сфері телекомунікацій.

2. Серед основних задач державного регулювання тарифів на послуги зв'язку слід виділити наступні: максимально можливе задоволення попиту на послуги з боку споживачів; підвищення ефективності діяльності операторів зв'язку; одержання засобів для інвестування подальшого розвитку, модернізації засобів і мереж зв'язку, розширення ринку послуг і поліпшення їхньої якості; забезпечення доступності соціально значимих послуг усім користувачам.

3. Для визначення ступеню завищення цін внаслідок використання монопольної влади в роботі був використаний метод порівняння цін за різних умов ціноутворення. Даний метод дає можливість встановити факт завищення цін монополістом в порівнянні з ринковою ціною. У випадку такого відхилення цін монополіста від ринкової рівноважної ціни, що перевищує визначені критерії для даного галузевого ринку, можна констатувати наявність зловживань ринковою владою та застосувати до порушника відповідні санкції. Основу даного методу складає порівняння ціноутворення суб'єкта господарської діяльності, що володіє ринковою владою, та фірми, що є виробником аналогічної продукції, але діє на конкурентному ринку. Після низки коригувань розміру тарифів досліджуваних виробників, що покликані позбавити впливу факторів середовища, де діють дані підприємства (вартість ресурсів, податків, норми прибутку, ризиків тощо), визначаються ціни для співставлення. Подальший аналіз має виявити різницю в цінах витрат, не зумовлених потребами виробництва, які є наслідком неефективної діяльності чи свідомою політикою завищення витрат.

4. Впровадження державного регулювання тарифної політики в сфері телекомунікацій ґрунтується на розробленій концепції поетапного її переходу до моделі ринкового ціноутворення з мінімальним ступенем впливу держави, суть якої полягає у збереженні в найближчий час

практики формування збиткових тарифів з послідовним зниженням перехресного субсидування на основі тарифікації послуг по двох категоріях користувачів: населення і організацій (з ліквідацією пільгових тарифів для державних установ). По мірі удосконалення структури тарифів по підгалузях зв'язку і групах споживачів має бути здійснений перехід до методу граничного ціноутворення по кожному виду послуг на основі коефіцієнтів, що враховують інфляційну компоненту впливу на зміну витрат і граничну ефективність діяльності операторів зв'язку.

5. Практична реалізація механізму державного регулювання тарифів має здійснюватись у два етапи, що передбачає поступовий перехід до практики формування тарифів на рівні граничних витрат по мірі удосконалення структури тарифів по окремих послугах на основі застосування перехресного субсидування. В міру стабілізації економіки, підвищення життєвого рівня населення удосконалювання системи ціноутворення повинно бути спрямоване на більш повний облік ринкових ціноутворюючих факторів при формуванні тарифів. Ступінь державного впливу повинна бути знижена, зменшене коло регульованих тарифів, а їхня величина повинна встановлюватися переважно на основі співвідношення між попитом та пропозицією конкретних послуг, що склались у різних секторах їхнього споживання.

6. Для реалізації концепції регулювання тарифів був розроблений організаційно-економічний механізм державного регулювання телекомунікаційної галузі, що представляє собою систему взаємозалежних і взаємопов'язаних систем, в межах яких визначаються інструменти реалізації відповідних регуляторних функцій. В роботі з урахуванням необхідності розширення доступу споживачів до телекомунікаційних послуг та поліпшення їх якості визначаються пріоритети державної політики стосовно всіх підсистем організаційно-економічного механізму, обґрунтовується необхідність встановлення жорсткого зовнішнього контролю за здійсненням господарської діяльності органами виконавчої влади у випадках, коли дуалізм владних і господарських функцій не може бути швидко усунений; обґрунтовуються напрями подальшого розмежування функцій регулювання між Національною комісією з питань регулювання зв'язку та Центральним органом виконавчої влади в галузі зв'язку; пропонується порядок поступового наближення існуючих тарифів до реальних витрат по наданню відповідних послуг зв'язку.

7. Реформування державного регулювання сфери телекомунікацій зумовлює необхідність удосконалення організаційної структури управління комплексу, в межах якої доцільно розмежувати сфери, де необхідно сприяти розвитку конкуренції та виділити природну монополію, де така конкуренція економічно не виправдана. В зв'язку з цим у вертикально-інтегрованій компанії ВАТ "Укртелеком" визначені види діяльності, які активно

мають регулюватися державними органами. Це експлуатація первинної мережі та мереж телефонного зв'язку. Експлуатація передавальницьких пристроїв може здійснюватись і на конкурентних засадах різними операторами з широким вільним доступом їх до мереж, які знаходяться у власності ВАТ "Укртелеком". Для організації ефективної конкуренції в роботі пропонується здійснити примусовий організаційний поділ мережного обслуговування на основі виділення із складу ВАТ підрозділу по управлінню первинного та зонних мереж, а також посилити контроль над сплатою за доступ до мереж.

8. Для забезпечення реалізації ринкових підходів щодо регулювання цін обґрунтована доцільність використання в Україні методу "стельових" (граничних) цін, суть якого полягає у вільному (у визначених межах) формуванні оператором остаточного рівня тарифів. Застосування даного методу дозволяє захистити споживачів від різкого росту цін в періоди інфляційних "сплесків" і гарантувати виробникам послуг мінімальний прибуток, що забезпечить довгострокову тарифну політику і її економічну стійкість у період переходу до ринкової моделі. Крім того, доцільно запровадити механізм оптимізації структури тарифів на основі ліквідації окремих збиткових послуг та подолання практики їх субсидування за рахунок високорентабельних, що полягає у поступовій ліквідації розбіжностей в зв'язку із зростанням кількості абонентів місцевого зв'язку та введенням цифрових АТС і сучасних мереж. Це дозволить розширити асортимент комп'ютерного забезпечення та зменшити собівартість наданих послуг.

9. Реалізація комплексу запропонованих заходів буде сприяти впровадженню в Україні дієвого державного регулювання тарифної політики в сфері телекомунікацій.

Основні положення дисертації відображені в таких публікаціях:
у наукових фахових виданнях:

1. Мостовенко О.О. Аналіз проблем розвитку телекомунікаційної галузі України // Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць.— Наук. ред. І.К. Бондар.—К.: НДЕІ Мінекономіки, 2004.- №4.- С. 85—89.

2. Мостовенко О.О. Концептуальні підходи формування тарифної політики телекомунікаційної галузі України // Новий формат стратегії і тактики соціально-економічного розвитку України: людина, громада, держава. Монографія.— К.: Видавничий дім "КОРПОРАЦІЯ", 2005.- С. 244-257.

3. Мостовенко О.О. Монопольні ціни та проблеми державного регулювання монополізованих ринків // Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць. Наук. ред. І.К. Бондар.— К.: НДЕІ Мінекономіки України, 2004.-№2- С. 36-40.

4. Мостовенко О.О. Обґрунтування механізмів державного регулювання тарифів на телекомунікаційні послуги// Шлях до лідерства – європейський вибір України. Монографія.— К.: Видавничий дім “КОРПОРАЦІЯ”, 2004.— С. 127-138.

5. Мостовенко О.О. Сучасний стан та заходи щодо формування тарифів в сфері телекомунікацій // Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць. Наук. ред. І.К. Бондар.— К.: НДЕІ Мінекономіки України, 2005. - №11.- С. 38-41.

6. Мостовенко О.О. Шляхи вдосконалення тарифної політики в галузі телекомунікацій України // Актуальні проблеми економіки.— К., 2005.— №7.- С. 8—14.

7. Мостовенко О.О. Актуальні проблеми та перспективи розвитку телекомунікаційної галузі України і її лідера – ВАТ “Укртелеком” // Стратегія соціально-економічного розвитку: держава, суспільство, особистість.— К.: Видавничий дім “КОРПОРАЦІЯ”, 2005.— С. 86-88.

В інших виданнях :

8. Мостовенко О.О. Вдосконалення державного регулювання тарифної політики в телекомунікаційній галузі України // II наук.-практ. конф. “Управління економікою в ринкових умовах у контексті стратегічних напрямків розвитку України до 2011 року”.- К.: Видавничий дім “КОРПОРАЦІЯ”, 2004.— С. 39-44.

9. Мостовенко О.О. Перспективи розвитку телекомунікаційної галузі України в умовах економічної інтеграції з країнами СНГ та ЄС // Міжнародний форум “Теорія і практика розвитку корпоративного сектора економіки України в контексті цілей тисячоліття та світової глобалізації.— К.: Видавничий дім “КОРПОРАЦІЯ”, 2004.— С. 107—112.

10. Мостовенко О.О. Проблеми державного регулювання монополізованих ринків (на прикладі телекомунікаційного ринку України// Матеріали 65-ї наук.-практ. конф. — К.: КНУБА, 2004.— С. 45—47.

Анотації:

Мостовенко О.О. Науково-методичні основи регулювання тарифної політики у сфері телекомунікацій. - Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.02.03 – організація управління, планування і регулювання економікою. - Науково-дослідний економічний інститут Міністерства економіки України, Київ, 2005.

Дисертацію присвячено питанням дослідження проблем та пошуку шляхів удосконалення ціноутворення в сфері телекомунікацій галузі України.

В дисертації проаналізовано основні концептуальні та методологічні підходи щодо

вдосконалення ціноутворення на ринках монопольного типу, до яких відноситься телекомунікаційний ринок України. Встановлено недоліки існуючої системи ціноутворення в досліджуваній сфері, серед яких відірваність тарифів від їх собівартості, монопольне ціноутворення, слабкість механізмів ринкового регулювання, а також запропоновані шляхи їх подолання.

Основні результати дослідження знайшли своє використання при розробці тарифів ТОВ “Оптима-Телеком”, що дозволило підвищити якість обслуговування споживачів послугами електрозв’язку та ефективність функціонування мереж зв’язку.

Ключові слова: тарифи, телекомунікаційні послуги, монопольне ціноутворення, державне регулювання.

Мостовенко А.А. Научно-методические основы регулирования тарифной политики в сфере телекоммуникаций. - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.02.03 – организация управления, планирования и регулирования экономикой. - Научно-исследовательский экономический институт Министерства экономики Украины, Киев, 2005.

Диссертация посвящена исследованию проблем и поиску путей совершенствования ценообразования в сфере телекоммуникаций Украины. В ней проанализированы основные концептуальные и методологические подходы по совершенствованию ценообразования на рынках монопольного типа, к которым относится телекоммуникационный рынок Украины.

Установлено, что монопольные рынки способствуют односторонней выгоде монополистов, причём совокупные общественные издержки в итоге превосходят выигрыш монополиста, что обуславливает необходимость государственного регулирования таких рынков, в том числе контроль за ценовой политикой фирм-производителей.

Существующая на телекоммуникационном рынке Украины система формирования цен и тарифов на услуги связи формируется с учётом нескольких факторов, влияющих на изменение себестоимости: массы отправок, расстояния, скорости передачи, длительности связи, то есть учитываются технико-экономические, а не рыночные показатели. Среди основных недостатков существующей системы ценообразования в исследуемой сфере выделены такие: оторванность тарифов от их себестоимости, монопольное ценообразование, слабость механизмов рыночного регулирования.

В работе сформулированы выводы о том, что в условиях монополизированного телекоммуникационного рынка Украины необходимо совершенствовать существующие

подходы регулирования тарифов на услуги связи, создать эффективные механизмы влияния на тарифную политику монополиста с целью недопущения монопольного ценообразования. Среди основных задач государственного регулирования тарифной политики выделены следующие: наиболее полное удовлетворение спроса потребителей на современные услуги связи, повышение эффективности деятельности операторов связи, аккумулярование средств для модернизации и развития средств и сетей связи и др.

Для реализации указанных задач была предложена концепция регулирования тарифной политики на исследуемом рынке, которая предусматривала поэтапный переход к практике формирования тарифов на уровне предельных издержек; разработки предложений по совершенствованию структуры тарифов на отдельные услуги, преодоление практики перекрестного субсидирования. Согласно предложенной концепции, на первом этапе практика перекрестного субсидирования должна сохраниться лишь относительно социально наиболее значимых услуг сельской телефонной связи и услуг телеграфной связи и распространения государственных программ радио и телевидения. На втором этапе должен состояться переход к ценообразованию на уровне предельных издержек по всем видам услуг. В меру стабилизации экономики, повышения жизненного уровня населения, совершенствования системы ценообразования степень государственного вмешательства в вопросы ценообразования операторов связи должна сокращаться.

Автором разработан организационно-экономический механизм государственного антимонопольного регулирования в сфере телекоммуникаций, который содержит комплекс административных, экономических и правовых мер.

Основные результаты работы нашли свое использование при разработке тарифов ООО “Оптима-Телеком”, что позволило повысить качество обслуживания потребителей услугами электросвязи и эффективность функционирования сетей связи.

Ключевые слова: тарифы, телекоммуникационные услуги, монопольное ценообразование, государственное регулирование.

Mostovenko O. Scientific and Methodological Basics of Tariff's Policy in Telecommunication. - Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in economics on specialty 08.02.03 – Organization, Planning and Regulation of Economics.

The Research Economic Institute of Ministry of Economics, Kiev, 2005.

The Thesis is dedicated to the investigation of the problems and searching for the ways of the improvement pricing at telecommunication sphere of Ukraine.

The basic conceptual and methodological approaches on improvement of the pricing in the market of the monopoly type of telecommunication market of the Ukraine are analyzed. The shortages of existing systems of the pricing are found out. There are: isolation of tariff from their prime cost, monopoly pricing, and weakness of market regulation mechanism. The ways of their improvement are offered.

The basic results of the work are used in the development of the tariff's rates of "Optima Telecom" that has allowed to raise the quality of service of the users, raise the networks quality of the operating.

The Keywords: tariffs, telecommunication facilities, monopoly pricing, state regulation.